

ANNALES   ZBORNÍK
MUSEI   SLOVENSKÉHO
NATIONALIS   NÁRODNÉHO
SLOVACI   MÚZEA

GEDENKSCHRIFT   ZBORNÍK NA PAMIATKU
FÜR MAGDA PICHLEROVÁ   MAGDY PICHLEROVEJ
STUDIEN   ŠTÚDIE

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA SUPPLEMENTUM 11

GEDENKSCHRIFT ZBORNÍK NA PAMIATKU
FÜR MAGDA PICHLEROVÁ MAGDY PICHLEROVEJ
STUDIEN ŠTÚDIE

Bratislava 2016

ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI
ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

ARCHEOLÓGIA SUPPLEMENTUM 11 ŠTÚDIE

Redakčná rada/Editorial Board

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda/Chairman), Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc., Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc., PhDr. Vladimír Turčan

Zostavovateľ/Edited by

Mgr. Igor Bazovský, PhD.

Preklad do nemeckého, anglického a slovenského jazyka/translation into English, German and Slovak languages:
REELS, s. r. o., Stephanie Staffen

Publikácia je recenzovaná/publication is reviewed

Za jazykovú úpravu príspevkov zodpovedajú autori/the Authors are responsible for their contributions

Tlač/Print: Varínska tlačiareň, Varín

Grafická úprava: Matúš Lányi, návrh obálky Mgr. Radoslav Čambal

Vydalo/Published by: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2016

Náklad/Numbers of the copies: 350 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum/Slovak National Museum-Archaeological Museum 2016

ISBN 978-80-8060-383-0

PhDr. MAGDA PICHLEROVÁ, CSc.
16. 9. 1931 – 28. 10. 2014

OBSAH / INHALT

- 7 **Igor Bazovský/Beáta Egyházy-Jurovská**
Bibliografia prác Magdy Pichlerovej
Bibliographie von Magda Pichlerová
- 15 **Beáta Egyházy-Jurovská**
Spomienka na PhDr. Magdu Pichlerovú
Erinnerung an PhDr. Magda Pichlerová
- 17 **Susanne Stegmann-Rajtár**
Polstoročie od objavenia mohylníka v Dunajskej Lužnej-Nových Košariskách
Ein halbes Jahrhundert seit der Entdeckung der Grabhügel
in Dunajská Lužná-Nové Košariská
- 27 **Radoslav Čambal – Peter Milo – Igor Murín**
Geofyzikálny prieskum mohýl v Dunajskej Lužnej-Nových Košariskách
Geophysikalische Prospektion der Hügelgräber in Dunajská Lužná-Nové Košariská
- 35 **Zdeněk Farkaš – Miloš Gregor**
K otázke niektorých kamenných brúsených nástrojov z Bratislavy-Devína
Zur Frage einiger steinernen geschliffenen Werkzeuge aus Bratislava-Devín
- 45 **Juraj Bartík – Igor Bazovský – Pavol Jelínek – Alena Šefčáková**
Osídlenie Bratislavy-Rusoviec v staršej dobe bronzovej
Besiedlung von Bratislava-Rusovce während der älteren Bronzezeit
- 75 **Anita Kozubová**
Armringe aus Gräberfeldern der Vekerzug-Kultur in Chotín
Náramky z pohrebísk vekerzúgskej kultúry v Chotíne
- 103 **Miroslava Daňová**
Rímske prstene z Gerulaty (Nálezy z výskumov
L. Kraskovskej a M. Pichlerovej v novom svetle)
Römische Fingerringe aus Gerulata (Funde von den Grabungen
von L. Kraskovská und M. Pichlerová im neuen Licht)
- 119 **Tomáš Janek**
A New Insight into Problematic of Roman Building Terracota
von Bratislava-Rusovce
Nový pohľad na problematiku rímskej stavebnej keramiky
z Bratislavy-Rusoviec
- 125 **Jaroslava Schmidtová – Ludovít Mathédesz:** Nové nálezy jednotky piatej kohorty Lucensium
Neue Funde der Einheit der fünften Kohorte Lucensium
- 131 **Denes Gabler**
Terra sigillata in der römischen Siedlung Visegrád-Lepence
Terra sigillata z rímskeho sídliska Visegrád-Lepence

- 147 **Klára Kuzmová – Margaréta Musilová**
Terra sigillata v nálezových kontextoch z historického jadra Bratislavy (výskumy v rokoch 1986-1996)
Terra sigillata im Fundkontexten aus dem historischen Kern von Bratislava (Grabungen in den Jahren 1986-1996)
- 159 **Kristián Elschek**
Faléra Jupitera Ammona, plastika Sarapisa a ataša Siléna zo Slovenského Pomoravia
Jupiter Ammon Phalera, Sarapis Plastik und Silenos Attasche vom slowakischen Marchgebiet
- 167 **Ján Rajtár**
Olovená votívna plastika Merkúra z Hurbanova
Eine votive Bleistatueette des Merkur aus Hurbanovo
- 175 **Vladimír Turčan**
Poznámky k severnému predpoliu Gerulaty
Bemerkungen zum nördlichen Vorfeld von Gerulata
- 181 **Vladimír Varsík – Titus Kolník**
Prstene a náramky z Cíferu-Pácu
Fingerringe und Armringe aus Cífer-Pác

SPOMIENKA NA PHDR. MAGDU PICHLEROVÚ, CSc.

(16. 9. 1931 – 28. 10. 2014)

BEATA EGYHÁZY-JUROVSKÁ

Dlhoročná vedecká pracovníčka Slovenského národného múzea - Archeologického múzea v Bratislave PhDr. Magda Pichlerová, CSc. nás náhle opustila koncom októbra 2014. Patrila k tým archeológom a múzejníkom, ktorí ostali pracovne a presvedčením verní jednej inštitúcii. Práca pre Slovenské národné múzeum sa stala jej poslaním. Vystupovala vždy ako archeologička – múzejníčka pevne spätá so zbierkami SNM. S plnou zodpovednosťou sa venovala ich zveľadovaniu, rozširovaniu, vedeckému spracovaniu a prezentácii s presvedčením, že hodnotu múzea vytvárajú jeho zbierky.

Magda Pichlerová (rod. Magdaléna Prissegemová) sa narodila 16. septembra 1931 v Bratislave, v rodine poštového zamestnanca. Otec pochádzal z Oravy a matka z moravského prostredia. Po stredoškolskom štúdiu na I. Štátnom gymnáziu v Bratislave, ktoré ukončila maturitou, pokračovala ďalej na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Odbor archeológia – etnografia úspešne zavŕšila v roku 1956 (jej spolužiakmi boli Ladislav Bánesz a Eva Janšáková). Už ako študentka nastúpila do archeologického oddelenia vtedajšieho Slovenského múzea v Bratislave na Vajanského nábreží, kde pracovala archeologička Ludmila Kraskovská a technici (aj reštaurátori) – Ján Nettich a Anna Kováčová. Ako spomínal Doc. Ján Dekan, v tých časoch vedúci Katedry všeobecných dejín a archeológie, to v podstate rozhodlo o jej ďalšom zameraní ako múzejníčky (bola totiž jednou z dvoch adeptiek na miesto asistentky na vtedajšej katedre...). Magda Pichlerová tak našla v múzejnej práci náplň svojej odbornej a vedeckej činnosti.

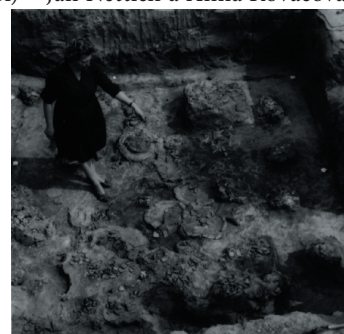
Už v počiatočnom období svojho pôsobenia v múzeu realizovala M. Pichlerová množstvo výskumov a prieskumov na lokalitách juhozápadného Slovenska, ktoré nielen priniesli nové poznatky o rôznych obdobiach pravekého osídlenia, ale aj výrazne rozšírili a obohatili zbierky múzea (Bratislava, Bratislava-Devín, Veľké Úľany, Kopčany, Suchohrad, Senec, Zohor, Skalica, Vrádište, Špačince, Ivanka pri Dunaji, Chorvátsky Grob, Bernolákovo, Dolné Janíky, Zlaté Klasy...).

V rokoch 1960 – 1967 ich vystriedal systematický výskum zásadného významu pre dobu halštatskú v Dunajskej Lužnej, v časti Nové Košariská. Výskum priniesol unikátne a prestížne nálezy z hľadiska remeselného a výtvarného prevedenia, ktoré sú dodnes klenotmi archeologických zbierok Slovenského národného múzea - Archeologického múzea. M. Pichlerová preskúmala v Dunajskej Lužnej päť náčelníckych mohýl kalenderberskej kultúry a prispela tak významne k riešeniu kultúrneho vývoja v staršej dobe železnej nielen na západnom Slovensku, ale aj strednom Podunajsku. Výsledky výskumov v Dunajskej Lužnej prezentovala autorka na výstave SNM *Z pravekého umenia na Slovensku* (Katalóg, Bratislava 1966), pripravenej k svetovému kongresu archeológov v roku 1966 a spracovala v monografii: *Nové Košariská. Kniežacie mohyly zo staršej doby železnej*. Publikácia vyšla v edícii Fontes SNM, Bratislava 1969. Spolupracovala aj s vtedajším Čsl. filmom ako autorka scenára a pri realizácii filmu *Za tajomstvom mohýl*, ktorý mal značný ohlas aj v zahraničí.

V roku 1967 ukončila Magda Pichlerová vedeckú aspirantúru v Archeologickom ústave SAV a zároveň získala titul doktora filozofie na Filozofickej fakulte UK. Vďaka domácejmu zázemiu dokázala zladit' povinnosti manželky-matky s odbornou prácou.

V uvedenom období bola tiež spoluautorkou scenára expozície Dejiny Slovenska A (od paleolitu po obdobie Veľkej Moravy), sprístupnenej na Bratislavskom hrade v roku 1974. Od reorganizácie múzejnej inštitúcie v roku 1969 do štyroch odborných ústavov vykonávala funkciu vedúcej dokumentačno-technického oddelenia Archeologického ústavu SNM. Vo funkcii dokázala uplatniť svoje organizačné schopnosti.

V rokoch 1981 – 1990 venovala M. Pichlerová v rámci vedecko-výskumnej činnosti dôležitú pozornosť antickej Gerulate v Bratislave-Rusovciach, ktorá tvorila súčasť Rímskeho impéria v jeho severnom pohraničí. Dokladom jej záujmu o túto lokalitu je množstvo odborných príspevkov z výskumov pohrebiska, sídliska aj s dôrazom na materiálový prínos tejto významnej lokality. Rozsiahly archeologický výskum na uvedenej lokalite, zameraný na pohrebisko, spracovala v monografii: *Gerulata-Rusovce. Rímske pohrebisko II*,

Obr. 1. Na výskume halštatskej mohyly v Dunajskej Lužnej-Nových Košariskách

Obr. 2. Komisia na výskume v antickej Gerulate.

Obr. 3. SNM-Archeologické múzeum, október 1994: zľava Peter Maráky, Magda Pichlerová, Belo Polla, Ernest Zacsco, Dušan Čaplovič, Branislav Matoušek

Obr. 4. SNM-Archeologické múzeum, apríl 1998: sprava Magda Pichlerová, Mária Zacsková, Ernest Zacsco, Jana Agnerová, Elena Rákočzyová, Irena Kovačovská, Beata Egyházy-Jurovská.

Obr. 5. SNM-Archeologické múzeum, január 2012 – kolokvium o germánskej keramike.

ktorá vyšla v roku 1981 v edícii Fontes SNM. Od nástupu do múzea získala M. Pichlerová v osobe Anny Kováčovej stálu a oddanú spolupracovníčku na výskumoch v teréne, ako aj pri reštaurovaní keramiky.

O Gerulate pripravila M. Pichlerová úspešné výstavy (Bratislava SNM 1984 – 1985, Mestské múzeum v Bratislave 1986, Praha, Národné múzeum 1986, Moravské múzeum Brno 1989 – 1990), ktoré sa stretli s veľkým záujmom širokej verejnosti (*Antická Gerulata. Sprievodca k výstave*, Bratislava 1984 – 1985). V roku 1988 bola autorkou expozície Rímska Gerulata v múzejných priestoroch v Bratislave-Rusovciach. Po rozdelení dokumentačného a technického oddelenia sa stala vedúcou laboratórií Archeologického ústavu SNM, ktoré sa rozrástli o nových pracovníkov, odborných reštaurátorov a konzervátorov. Tento kolektív s ňou úspešne spolupracoval aj pri realizácii výstavnej činnosti.

Vo svojej vedeckej práci sa venovala postaveniu Bratislavy v širšej oblasti stredného Dunaja a dospela k novým pohľadom v archeologickom zaužívanom myslení. Prispela do Archeologickej topografie Bratislavy (Veda 1991), prezentáciou lokalít z obdobia praveku.

V roku 1982 bola spoluorganizátorkou úspešného seminára Sklo v archeologických nálezoch na Slovensku a následne spoluautorkou výstavy Historické podoby skla, kde prezentovala antickú sklársku produkciu hlavne zo zbierok SNM. M. Pichlerová aktívne spolupracovala s Moravským múzeom v Brne, ako aj s Národným múzeom v Prahe. S veľkým ohlasom sa stretla výstava Etruské umenie, prevzatá z Národného múzea v Prahe, vo výstavných priestoroch SNM

v Bratislave. Aj pri realizácii uvedených výstav mala veľkú oporu v kolektíve pracovníkov, ktorý viedla.

V publikačnej činnosti v tomto čase spracovala rozsiahle nálezové celky, zbery a zbierky, tiež súkromné zbierky uložené vo fondoch SNM-Archeologického múzea (Archeologická zbierka Františka Mohapla a Archeologická zbierka E. Marcela).

Aj po odchode do zaslúženého dôchodku neprerušila múzejné a vedecké vyhodnotenie fondov SNM-Archeologického múzea. Pravidelne ich prezentovala v Zborníku SNM - Archeológia (napríklad železovská zbierka, zbierka Jozefa Zavadila z hradu Devín a výskumy I. L. Červinku – spoluautorka K. Tomčíková), prispievala aj do časopisu Pamiatky a múzea (monotematické číslo Rímske pamiatky na Slovensku, č. 3 2000), tiež do periodika Múzeum, kde spracovala napríklad Dejiny archeologického bádania v Bratislave (Múzeum 1993, č. 3 a 4, Múzeum 1994, č. 4, Múzeum 1995, č. 4). Ku koncu svojho života sa ako spoluautorka sa podieľala na monografii *Dejiny Bratislavy I. Brezalauspurc na križovatke kultúr* (Bratislava 2012). V rámci prezentačnej činnosti pripravila scenár expozície Antika v zbierkach Slovenského národného múzea, ktorá sa realizovala v novej budove SNM-Archeologického múzea na Žižkovej ulici (1992).

Ako sme spomenuli bohatá a úzka bola dlhoročná spolupráca M. Pichlerovej s múzeami na Slovensku (napríklad Podunajské múzeum v Komárne, Záhorské múzeum v Skalici) a v Čechách. Pravidelne som sa s ňou zúčastňovala na otváraní výstav v Moravskom múzeu, či na stretnutiach československých archeológov v Brne. Jej dlhoročným oddaným kolegom a spolu sediacim v kancelárii na 4. poschodí múzea na Vajanského nábreží bol Jožko Paulík. Stretnutia v ich zadymenej kancelárii mali nezabudnuteľnú atmosféru... Osobne som ju poznala od roku 1961, pred štúdiom na vysokej škole, ochotne ma už vtedy zobrala na prehliadku jej výskumov a podelila sa o skúsenosti archeologičky - múzejníčky. Priateľský vzťah nám vydržal dlhé roky. Vážila si moju prácu po prevzatí Zborníka SNM Archeológia, ako aj šéfredaktorky Vydavateľstva SNM.

Magda Pichlerová sa o svoje skúsenosti ochotne delila s mladšou generáciou svojich spolupracovníkov, podporovala mladšie kolegyně v ich odbornom raste (E. Studeníková, K. Tomčíková...) a aj po odchode do dôchodku sa stále zaujímala o archeologické dianie v múzeu a na Slovensku. Pri príležitosti životných jubilej v roku 2001 a 2011 sme jej venovali Zborníky SNM - Archeológia.

Pri našom poslednom telefonickom rozhovore koncom septembra 2014 hovorila o svojich plánoch spracovať a vyhodnotiť významné zaslúhy žien - archeologičiek pri archeologických výskumoch Bratislavy. Žiaľ, koncom októbra nás PhDr. Magda Pichlerová, CSc. navždy opustila. Venujeme jej tento zborník a lúčime sa s ňou na jeho stránkach, ostane však aj naďalej v našich spomienkach.

PhDr. Beata Egyházy-Jurovská
Medvedovej 1
85104 Bratislava
Slovenská republika
alexsenec 123@gmail.com

Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum
Bratislava 2016
ISBN 978-80-8060-383-0

